

opusdei.org

Ako vo filme: Skúsenosť púšte

Život Ježiša nebol bez ťažkostí. Pred začiatkom svojho verejného pôsobenia strávil štyridsať dní pôstu a pokánia na púšti, kde čelil pokušeniam diabla. Táto skúsenosť nám môže ukázať cestu, ako vidieť ťažkosti ako príležitosti na dozrievanie nášho kresťanskej povolania.

04.03.2025

Dej dobrého filmu má zvyčajne momenty konfliktu. Keby hlavný

hrdina nemusel čeliť problémom, mohol by byť príbeh jednotvárny a predvídateľný. Naopak, práve tie zvraty robia film napínavým. Divák sleduje, ako hlavná postava prechádza rôznymi prekážkami, až kým nedosiahne to, po čom tak túžila. A po ukončení tohto procesu, ktorý mal svoje vzostupy a pády, sa často cíti zmenená: postava na začiatku filmu je iná ako tá na jeho konci.

Aj v živote každého človeka sa objavujú takéto situácie konfliktu. Neexistujú životopisy bez momentov bolesti, pochybností či únavy. Popri dobrých momentoch nám tieto konfliktné okolnosti tiež umožňujú rásť v ideáloch, ktoré inšpirujú náš život. Sám Ježiš chcel prijať podobnú skúsenosť: strávil štyridsať dní hladu a smädu na púšti, kde čelil pokušeniam diabla (porov. Mt 4,1-11).

Zvoliť si, kým chceme byť

Potom, čo Kristus v jordánskych vodách prijal prejav Ducha a lásku svojho Otca, je tým istým Duchom vedený na púšť „aby bol pokúšaný diablom“ (Mt 4,1). Namiesto toho, aby objal ľahký úspech pred zástupom pri Jordáne, radšej pripravil svoje verejné pôsobenie s trpkosladkou príchuťou opustenosti a skúšky. „Aj Ježiš bol pokúšaný diablom a sprevádza každého z nás v našich pokušeniach. Púšť symbolizuje boj proti zvodom zla, aby sme sa naučili voliť skutočnú slobodu. Ježiš prežíva skúsenosť púšte práve pred začiatkom svojej verejnej misie. Práve prostredníctvom tohto duchovného boja rozhodne potvrdzuje, akým Mesiášom chce byť“^[1].

Aj my môžeme prostredníctvom každodenných pokušení rozhodne potvrdiť, kým chceme byť. Ak ich Boh

dopúšťa, je to práve preto, aby sme mohli objaviť svoju pravdu a očistiť svoju lásku, aby sa naše túžby obracali k nemu. „Kresťanov boj je neprestajný, pretože v duchovnom živote je neustále začínanie a znovuzačínanie, ktoré nám bráni v tom, aby sme sa s pýchou pokladali za dokonalých. Je nevyhnutné, že na našej ceste budeme narážať na mnohé ťažkosti; keby sme nečelili prekážkam, neboli by sme bytosťami z mäsa a kostí. Vždy budeme mať vášne, ktoré nás budú ťahať nadol, a vždy sa budeme musieť brániť proti týmto viac či menej prudkým blúzneniam“^[2].

Pán nás nenecháva samých. V čase, keď prežívame pokušenie, je tu podaná ruka Ježiša, aby sme mohli pokračovať ďalej. Prostredníctvom týchto skúšok môžeme lepšie pochopiť, kým chceme byť, a slobodne si vybrať ideály, ktoré nás poháňajú. Kristus nás chápe lepšie

než ktokoľvek iný, keď cítime ten rozpor medzi tým, kým chceme byť, a zdanlivým dobrom, ktoré nám skúška ponúka. Spôsob, akým prežíval skúsenosť púšte, nám môže pomôcť vnímať pokušenia realistickejšie: pokoj nenájdeme tým, že im podľahneme alebo sa s nimi zahrávame, ale tým, že rozhodne prijmemme lásku, ktorá inšpiruje náš život.

Načúvať hladu

Ako skutočný človek, po štyridsiaticich dňoch prísneho pôstu a hlbokej modlitby, Ježiš pocítil hlad. Nejde o bežný apetít, ani len o obyčajnú ľudskú potrebu: je to hlad o prežitie. Pán sa ocitá na hranici svojich ľudských síl. Môžeme si ho predstaviť vyčerpaného, ako pohľadom skúma suchú a nekonečnú krajinu, až sa jeho oči zastavia na malých, vzdialených skalách. A predstavivosť, ktorá vždy premieňa potrebu na sny,

ho možno zaviedla k milým spomienkam, keď jedával jednoduché, ale chutné jedlá, ktoré mu s láskou pripravovala jeho matka. Práve v takejto situácii sa objavil pokušiteľ: „Ak si Boží Syn, povedz, nech sa z týchto kameňov stanú chleby“ (Mt 4,3).

Adam a Eva podľahli inému pokušeniu diabla, keď sa nechali zviest' krásou ovocia zo stromu namiesto toho, aby hľadali spoločenstvo s Bohom (porov. Gn 3,1-6). Aj izraelský národ upadol na púšti do zúfalstva pre nedostatok jedla a s nostalgiou spomínal na zeleninu, ktorú jedávali ako otroci v Egypte (porov. Nm 11,5). Ide o skúšku, ktorá nás napokon vedie k úvahe o hierarchii nášho srdca a k otázke, na čom v živote skutočne záleží. „Prekonať pokušenie podriadiť si Boha vlastným záujmom alebo ho postaviť na okraj a zamerať sa na správny poriadok priorít, dať

Bohu prvé miesto, je cesta, ktorú musí každý kresťan prejsť stále nanovo“^[3].

Keď sa v jeho vnútri ozve potreba a nárokuje si svoje práva, Ježiš ukazuje skutočný zdroj svojho pokoja, to, čo vie, že ho robí šťastným: „Nie len z chleba žije človek, ale z každého slova, ktoré vychádza z Božích úst“ (Mt 4,4). Kristus nepopiera, že má hlad. No nechce ho nasýtiť len hocijakou potravou, ale tým, čo ho hlboko naplňa: byť verný poslaniu vykúpiť všetkých ľudí. „Mojím pokrmom je plniť vôľu toho, ktorý ma poslal, a dokončiť jeho dielo“ (Jn 4,34), povie počas jednej príležitosti svojim učeníkom.

Pán odhaľuje, že keď sa objaví pokušenie, prvým krokom je rozpoznať ho ako také. Konať, akoby sa nič nedialo, predstierať, že hlad v skutočnosti neexistuje, môže spôsobiť latentné napätie, ktoré postupne

prebúdza túžbu a záujem o to, čo sa na začiatku odmietalo. Preto nás Boh pozýva, aby sme načúvali hladu nášho srdca, aby sme ho nenapĺňali prvými kameňmi, na ktoré narazíme. Prostredníctvom našich potrieb môžeme pochopiť posolstvo.

Uvedomujeme si, že Pán nechce, aby sme tento hlad utišovali plodom zo stromu alebo zeleninou z Egypta, pretože tie ho môžu len dočasne otupiť. Jeho ponukou pri tejto potrebe je skôr naplniť srdce tým, čo je v našom živote skutočne dôležité: láskou k Bohu a k blížnym.

Objat' Božiu vôľu

Démon sa nevzdáva. Ježiš Kristus mu dovolí pokúšať ho ešte silnejšie, aby sme mohli lepšie pochopiť jeho úplnú oddanosť vôli svojho Otca a jeho hlbokú blízkosť k hriešnemu človeku. Pokušiteľ vezme Ježiša na najvyššie miesto chrámu. Vietor mu naráža do unavenej a obnaženej tváre; jeho

nohy sotva udržia váhu jeho vysileného tela. Jeho oči, ktoré budú o niekoľko mesiacov trpkó plakať nad obyvateľmi Svätého mesta, s láskou preskúmavajú každú strechu a prechádzajú každou uličkou. Nebol by toto dobrý moment, aby naplno odhalil svoju pravú identitu? Ostrý hlas démona náhle naruší ťažké ticho výšky. „Ak si Boží Syn, vrhni sa dolu, veď je napísané: ‚Svojim anjelom dá príkaz o tebe a vezmú ťa na ruky, aby si si neuderil nohu o kameň‘ “ (Mt 4,5).

Pri skrytom zvode hada Adam a Eva zapochybovali o Bohu. Prečo nechce, aby sme jedli z tohto stromu? Počas štyridsiatic rokov na púšti Izraeliti tiež nedôverovali slobode, ktorú im Pán ponúkol. Nebola naša minulosť otrokov lepšia než táto sloboda plná utrpenia? V každom pokušení sa objavuje možnosť Božej neprítomnosti, jeho bezmocnosti alebo vzdialenosti. Možno si ho

pripomíname ako niekoho z minulosti, kto kedysi bol blízko, ale už nie je reálny. Niekedy je ľahké rozpoznať Pána, keď sa veci daria, užívať si zázraky Edenu alebo obdivovať divy, ktoré vykonal, aby oslobodil Izrael z otroctva. Ale keď prídu problémy, zdá sa, akoby sa tie znaky vytratili: túžime potom po mimoriadnom, jasnejšom prejave Božej blízkosti. Môžeme si myslieť, že ak nás okamžite nezachráni, možno predsa len nie je takým dobrým Otcom, ako sme si mysleli.

Ježiš zažil podobné pokušenie krátko pred svojou smrťou, keď mu jeden zo zločincov povedal: „Nie si ty Mesiáš? Zachráň seba i nás“ (Lk 23,39). Je to myšlienka, ktorá nasleduje jednoduchú logiku: ak skutočne môžeš všetko, zbav sa tejto situácie a zachráň nás. Postoj druhého zločinca je však odlišný: „My sme tu spravodlivo, lebo dostávame, čo sme si skutkami zaslúžili“ (Lk 23,41).

Nebúri sa proti osudu, ktorý ho čaká, ale prijíma svoj stav. Preto neprosí Pána, aby zmenil realitu ani okamžite vyriešil všetky jeho problémy, ale uznáva jeho kráľovstvo a prosí, aby na neho nezabudol: „Spomeň si na mňa, keď prídeš do svojho kráľovstva“ (Lk 23,42). Jeho modlitba nebola požiadavkou – dokáž mi, že si Spasiteľ – ale aktom odovzdania sa do rúk Mesiáša – „Chceš to, Pane?... Ja to chcem tiež!“^[4].

„Je tiež napísané: ‚Nebudeš pokúšať Pána, svojho Boha‘“ (Mt 4,7). Kristus odmietol druhé pokušenie na púšti – a aj to, ktoré na neho smerovali na kríži – tým, že sa ešte silnejšie pripojil k vôli svojho Otca: prijal, aby sa spása uskutočnila tak, ako to Otec chcel. Nechcel Ho skúšať ani hľadať skratky, ktoré by zmiernili jeho utrpenie, pretože vedel, že Otec hľadá iba jeho dobro, aj keď to bolo niekedy ťažké rozpoznať. „Keď sa

skutočne odovzdáš Pánovi, naučíš sa uspokojiť s tým, čo príde, a nestratiť pokoj, ak veci – aj keď si do nich vložil všetko úsilie a použil vhodné prostriedky – nejdú podľa tvojich predstáv... Pretože sa uskutočnia tak, ako to Boh považuje za vhodné“^[5].

Oslobodiť sa z modiel

Je tu ešte posledná skúška, ktorá čaká na Ježiša. Démon, prefíkaný a vytrvalý, ho zavedie na veľmi vysokú horu, odkiaľ môžu vidieť početné kráľovstvá sveta, celú slávu a moc ľudí. Nebol Ježiš Kráľom vesmíru? Neprišiel zjednotiť všetky národy a ľudí do kráľovstva Božích detí? Stačila by jediná poklona a pokušiteľ by mu pomohol naplniť jeho poslanie. „Toto všetko ti dám, ak padneš predo mnou a budeš sa mi klaňať“ (Mt 4,9). Ale Ježišove kolená sa nepoklonili.

Adam a Eva, keď nedôverovali Bohu, sa rozhodli stať sa sami bohmi. Aj

Izraeliti sa počas svojho putovania púšťou niekedy rozhodli vytvárať si vlastné božstvá, podľa svojich predstáv a ako odraz svojich vlastných tvári. Kedykoľvek človek prestane dôverovať svojmu Otcovi, skončí tým, že sa bude klaňať sám sebe. A namiesto toho, aby dôveroval tajomnej, no večnej Božej moci, uspokojí sa so svojou vlastnou pominateľnou slávou, aj keď je drobná a rýchlo sa vytráca. Možno nám dnes démon neponúka „všetky kráľovstvá sveta“ (Mt 4,8), ale malé kráľovstvá, ktoré možno tajne túžime získať vo svojom srdci, a presviedča nás, že práve to nám prinesie dostatočné šťastie na pokračovanie v živote. Tak zbožšťujeme veci, ktoré nie sú Bohom, ale „reťaze, ktoré zotročujú“.

Pán nás stvoril tak, aby naše túžby smerovali k nemu. Sme stvorení na to, aby sme zdieľali jeho božskú podstatu – ako si to priali Adam a Eva

– a aby sme boli šťastní – ako to hľadali Izraeliti na púšti. To znamená naučiť sa oslobodiť od modiel, ktoré deformujú cestu k plnosti.

„Dynamika túžby je vždy otvorená pre vykúpenie. Aj keď sa túžba vydá po nesprávnych cestách, keď hľadá umelé raje a zdá sa, že stráca schopnosť túžiť po skutočnom dobre. Aj v priepasti hriechu sa v človeku nevyhasí iskra, ktorá mu umožňuje rozpoznať pravé dobro, ochutnať ho a začať tak návrat, pri ktorom Boh nikdy neodmieta dar svojej milosti. Všetci potrebujeme kráčať cestou očisťovania a uzdravovania túžby. Sme pútnikmi do nebeskej vlasti, k plnému, večnému dobru, ktoré nám už nikto nevezme. Nejde o potláčanie túžby, ktorá prebýva v ľudskom srdci, ale o jej oslobodenie, aby mohla dosiahnuť svoju skutočnú výšku“^[6].

Pýcha nám navráva, že Pána nepotrebujeme. Ježiš sa však nenechá oklamať preludom, ktorý

mu ponúka diabol. Vie, že na okraji Jeruzalema, na Kalvárii, sa definitívne otvorí brány raja. Z Kríža nám ukáže, v čom spočíva skutočné šťastie: dať život z lásky. „Odíď, satan, lebo je napísané: ‚Pánovi, svojmu Bohu, sa budeš klaňať a jedine jemu budeš slúžiť.‘ “ (Mt 4,10).

* * *

Evanjelista Matúš ukončuje rozprávanie o pokušeniach poznámkou, že „ho diabol opustil a prišli anjeli a posluhovali mu“ (porov. Mt 4,11). Niekedy sa zdá, že sily zla sú neporaziteľné. Napätie, ktorému nás diabol vystavuje, môže pôsobiť, akoby nikdy nemalo skončiť. Práve o to mu ide: chce nám ukradnúť nádej a prinútiť nás veriť, že jediným východiskom je podľahnúť jeho návrhom. Avšak spôsob, akým Ježiš prežíva pokušenia, nám ukazuje, že takéto

uvažovanie je nesprávne a že víťazstvo je možné. Napokon, „diabol je veľký klamár, otec lži. Vie dobre hovoriť, dokáže aj spievať, aby nás oklamal. Je porazený, ale vystupuje ako víťaz. Jeho svetlo žiari ako ohňostroj, no netrvá dlho, zhasína, zatiaľ čo Pánovo svetlo je tiché, ale trvalé“^[7].

Kristus nám môže pomôcť prijať pokušenia s pokojom a prekonať strach v momentoch pochybností a slabostí, pretože vie, že žiadny diablov čin neprevýši ľudské sily, ak sú podporené milosťou (porov. 1Kor 10,13). Ježiš v žiadnej chvíli nevstupuje do dialógu s pokušiteľom, nepredstavuje si, čo by sa stalo, keby prijal niektorý z jeho návrhov. Namiesto toho rozhodne prerušuje a prijíma pevné rozhodnutie. Tak odpovedá na diablove výzvy: výberom dobra, ktoré sa mu pokušiteľ snaží skryť. Nechce sa nasýtiť chlebom, ale Božím slovom.

Nechce pokúšať Boha, ale dôveruje mu. Nechce kráľovstvá sveta, ale túži slúžiť iba svojmu Otcovi.

Evanjelium nám takto predstavuje Pána ako „nového Adama, ktorý zostal verný tam, kde ten prvý podľahol pokušeniu. Ježiš dokonale naplnil povolanie Izraela: na rozdiel od tých, ktorí predtým pokúšali Boha štyridsať rokov na púšti (porov. Ž 95,10), Kristus sa zjavuje ako Boží služobník, úplne poslušný Božej vôli“^[8]. Víťazstvo Pána nad pokušiteľom prináša úžitok aj nám: „Veď nemáme veľkňaza, ktorý by nemohol cítiť s našimi slabosťami; veď bol podobne skúšaný vo všetkom okrem hriechu“ (Hebr 4,15). Kristus „nielenže ako Boh pozná slabosť našej prirodzenosti, ale aj ako človek prežil naše utrpenia, hoci bol bez hriechu. Pretože dobre pozná našu slabosť, môže nám udeliť potrebnú pomoc a pri našom súdení vezme do úvahy túto slabosť“^[9].

Po tejto skúsenosti Ježiš začína svoju verejnú činnosť. Tých štyridsať dní na púšti chcel posilniť svojho ducha na vykúpenie, ktoré malo byť náročné a tvrdé. Aj púšte, ktorými môžeme prechádzať vo svojom živote – pokušenia, krízy, protivenstvá – môžu byť pre nás impulzom na dozrievanie v kresťanskom povolání a môžu sa stať chvíľou milosti. Kristus nám pomôže prejsť nimi držiac nás za ruku s vedomím, že na každej púšti je prítomný Boh.

[1] Pápež František, Anjel Pána, 6-III-2022.

[2] Sv. Josemaría, *Íst' s Kristom*, č. 75.

[3] Benedikt XVI, Audiencia, 13-II-2013.

[4] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 762.

[5] Sv. Josemaría, *Brázda*, č. 860.

[6] BenediktXVI, Audiencia, 7-XI-2012.

[7] Pápež František, Homília, 8-V-2018.

[8] *KKC*, č. 539.

[9] Teodoret z Kýru, *Interpretatio ad Hebraeos*, *ad loc.*

Gaspar Brahm, José María
Álvarez de Toledo

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sk-sk/article/ako-vo-filme-skusenost-
puste/](https://opusdei.org/sk-sk/article/ako-vo-filme-skusenost-puste/) (25.03.2025)